

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Kül. monostortecza 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábol garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteint és Voglertnél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilattéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez ezimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, a m.
kedden, csütörtökön és szombaton délel.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, június 4. 1867.

(D.) A koronázási oklevél, királyi eskü formája, valamint jövőre a trónlemondás körüli eljárás iránti törvényjavaslat a miniszteri előterjesztés értelmében lön elfogadva a ház által.

A koronázási oklevél a régiek hű forditása, azon lényeges és fontos vivmánynak tekinthető hozzáadással, hogy ebben az ország integritása mellett annak függetlensége is, nemcsak pozitív törvények, hanem a királyi hitlevél által közvetlenül biztosítottatik.

Ez élénk tanujelül szolgál annak, hogy azon közösügyek, melyeket a magyar törvényhozás olyannak elfogadni már késznek nyilatkozott, s eziránt törvényt is projektált, csak is szövetségi kapcsot képeznek két független ország között, s azon munkálata a 65-ös bizottmányának, mely ezen közösügyekre vonatkozott, nemhogy az ország függetlenségének feladását vonta volna maga után; de ellenkezőleg a béke olajágát hozván meg a dinasztia és nemzet részére megerősíté a kölcsönös bizalom alapján alkotmányos létünk, s a királyi eskübe hazánk függetlenségének, területi épségének s szabadságának biztosítását.

A ki szenvedélyektől menten észleli alkotmányunk kifejlődését, igazat ad a miniszterelnöknek, midőn ő Európa legsebb s legszabadelvűbb alkotmányának nevezte el a miénket; mert ott, hol az ország szabadságát, függetlenségét s területi épségét esküjével biztosítja a király; s ott, hol parlamenti többségből alakult felelős miniszterium viszi a kormányzatot, lehetnek ugyan igazgató aggodalmak a male contentusoknak; de a nyugodtan észlelő polgár belátja, hogy a nemzet jövő jobbtele s boldogsága Isten után önmagától függ.

Mint villámcsapás ütött le Kossuth szózata alkotmányunk csöndes fejlődése közé, s látható vala egyszerre, mint kaptak vérszemre azon szélsőbb nézetek, melyek, ha ma érvényre jutnának, holnap haditörvénysek és ostromállapot alatt nyögne ismét a haza, s talán évtizedekig várhatnának azon vivmányok teljesítésére, a melyek ma kezünkben vannak, s néhány nap múlva a király esküje által leendének biztosítva.

Kit ne hatott volna meg azon férfi szózata, kinek lángszelleme egész Európára a szónoklat varázsa által hatalmat gyakorolni képes; de erős meggyőződés állott szemben a forradalom eszméivel, s mi, kik épp úgy bámultuk és szerettük Magyarországot egykori kormányzóját, mint bárki más, ki ma a száműzöttek eszméi után rajong, rendíthetetlenül maradtunk meggyőződésünk mellett, mert ezen meggyőződést kielégítő eredmény koszorúzza, Magyarország függetlenségét nem hogy fel nem adtuk, de még határozottabban biztosítottuk azt a király esküjében, mint hajdan biztosítva volt, a miben tetleg el van ismerve, hogy a mi közös teendőt hazánk elvállalt, azt mint független ország más független országgal kölcsönben vállalta el, s mint független ország hajtja végre mindaddig, míg a másik fél is híven teljesíti a reá viszont esett köteleességeket.

Némi aggodalmat keltett, hogy Erdély nincs külön megemlítve, mi részünkről ezt fölleslegesnek látjuk, miután Erdély már 1848-ban jelesen a kolozsvári 1-ső és 2-dik t.-cz értelmében Magyarország fogalmába van beolvastva.

De ott van világosan az inaurale diplomában, hogy mind azon törvények, melyeket az előbbi megkoronázott király szentesített, s ő Felsége is megkoronázta, s a ehésképest megemlítésére szükség annál kevésbé vala, mert megemlítése már némileg bizonyos tartományi különállást involvált volna, már pedig Erdély volt ugyan a Tripartitum szerint regnum subjectum a királyok korában, most azonban Magyarországnak nem tartománya, nem provinciája, nem adófizetője, hanem része, tagja, azaz: ő ma-

ga! Így részünkről csak örövendhetünk, hogy végre a miniszterium Magyarország összofalgalmába kapcsolja az erdélyi részeket.

Az erdélyi ember keble emelkedik, midőn mindezeket önértettel mondhatja el, s elfeledjük a túrt szenvedéseket, el a boszu emlékeit, egy szóval elfeledjük egyéni szenvedélyeinket, hűségainkat, viszketeinket, azon nagy gondolatra, hogy az oly sokáig szétforgácsolt haza egységet végre újból a király esküje fogja biztosítani, s Magyarországot virágzó s benne az egykori Erdély is boldog és szabad lehetend.

Budapest, június 5.

Az országgyűlés által ő cs. kir. Apostoli Felségehez a koronázási hitlevél átnyújtása végett küldött, s hatvan tagból álló küldöttség tagjai, ma délután 4 1/2 órakor a belügyminiszterium helyiségeiben jövének össze, testületileg mentek át a cs. k. várakba. Pontban 5 órakor megjelent ő Felsége a nagyobb trónteremben, hol már a küldöttség együtt várta ő Felsége megjelenését. Ő Felsége kíséretében volt az összes miniszterium, gr. Andrássy Gyula miniszterelnök vezetése alatt, továbbá az ország főméltóságai közül a főlovászmester gróf Batthyány Imre, ki a kardot vitte ő Felsége előtt, főkamrás gróf Cziráky János, a magyar királyi testőrség kapitánya gróf Haller Ferencz, a főajtónál álló helyettes gróf Almásy György stb. Az Apostoli kereszt is ő Felsége előtt vitetett, s hat magyar testőr, párdúczbórral fűdött festői öltözetben ment ő Felsége mellett, ki a trónra föllépén, kalpagját fölletta s a trónon helyet foglalt. Herczegprimás ő főméltósága, mint a küldöttség szónoka, a következő beszédet tartotta:

Császár! Királyi Apostoli Felség!
Legkegyelmesebb Urunk!

Az országgyűlés elérkezettnek hitte azon örvendetes időpontot, midőn a koronázási hitlevélnek, t. i. azon legnagyobb fontosságú okmányának szerkesztéséhez fájjon, mely ősi alkotmányunk egyik legerősebb garanciáját képezi, a korona és nemzet, az ország és uralkodó jogait megerősíti, és melynek királyi kihosszát sarkalatos törvényeink értelmében a koronázást megelőzve, egyszersmind a törvények közé iktattatik.

A főrendek és képviselők, kiket Felségd Magyarország jelen közgyűlésére egybehozni méltóztatott, e fundamentális okmányra nézve megállapodván, jelen országos küldöttség által azon édes reményben s azon legalázatosabb bizalommal járulnak Felségd legmagasb trónjának zsámolyához, miszerint azon szent frigy törvényes megpecsételtetése tekintetéből, mely a magyar nemzetet a Felséges uralkodóházhoz feloldhatlanul fűzi, felkent Fejéért szent István Apostoli koronájával ősi szokás és törvény szerint megkoronáztatni, e végett pedig a királyi hitlevél szövegét, melyet itt jobbagyí hódolattal átnyújtani szerencsések vagyunk, mint egy új, reméljük Istenről, fényes és boldog korszak zálogát legkegyelmesebben elfogadni, azt a nemzet bizalma és alkotmányos hűsége rendületlen kezeséggel tekinteni s legmagasb királyi leirásával szentesíteni méltóztatassék.

Mire ő Felsége, a trónon ülve rövid beszédben méltóztatott válaszolni, melynek tartalma a következő:

Ő Felsége a főrendek és képviselők azon alázatos kérelmét, hogy magát megkoronáztatni méltóztatassék, szívesen teljesíti. A koronázási hitlevél elfogadása iránti válaszáat már holnap fogja legkegyelmesebben tudatni.

Midőn ő Felsége az országgyűlésnek a koronázási iránti kérelmét kegyesen elfogadni nyilatkozott, a küldöttség harsány éljenzéssel fejezte hódolatteljes haláját, mi a beszéd végeztével háromszorosan ujjalt meg ismét.

Erre ő Felsége felállván, kegyesen üdvözölte a küldöttséget, s legmagasb kíséretével együtt, azon rendben, mint jött, eltávozott a trónteremből.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése június 4-én.

Elnök: Szentiványi Károly; jegyző: Horváth Lajos; a miniszteri padon: b. Eötvös József, Gorove István, Horváth Boldizsár, Lönyay Menyhért, gr. Mikó Imre.

A múlt ülés jegyzőkönyve hitelesítették.

Gr. Sztáray Antal, a főrendház jegyzője, átnyújtja a főrendek tegnapi ülésének jegyzőkönyvi kivonatát, melynek fogva a képviselőház által elfo-

gadott törvényjavaslatokat és határozati javaslatot a főrendek egyhangulag elfogadták.

Elnök jelenti, hogy a tegnapi zárt tanácskozásban hozott és a főrendi házzal közölt határozat folytán mindkét házban vegyes ülés fog tartatni. Addig is, míg a főrendek megjelennek, a képviselőházi ülés felfüggesztetik.

Ez időköz alatt a ház jobb oldalán ülő képviselők többnyire elhagyják helyeiket s a baloldali padokba ülnek.

A főrendház ülése június 4-én.

Elnök Majláth György. A miniszteri padon: b. Wenkheim Béla belügyminiszter.

A tegnapi jegyzőkönyv hitelesítették, elnök tudára adja a házban, hogy primás ő eminenciájához legfelsőbb kézirat érkezett, mely a mai ülés tárgyát képezi. — Herczegprimás ő fmlsaga néhány szó kíséretében ezt a ház asztalára teszi.

Elnök elmondja ezután, hogy bevett szokás szerint ezen kegyelmes királyi leirat felbontatlanul volna átküldendő a képviselőházba; miután azonban annak tartalma a miniszterium bizalmas közlése szerint vegyes gyűlést tesz szükségessé, ez okból felszólítja a magas házat, hogy egy negyed óra múlva a képviselőházba méltóztatnának vegyes gyűlésre megjelenni, mire az eddigi ülés jegyzőkönyve elkészítették és felolvastatik.

Elnök 2 órakor folytatolagos ülésre hívja egybe a magas házat, mire a főrendek átmennek a képviselőházba.

A főrendi- és a képviselőház vegyes ülése június 4-én.

(az országház termében.)

Az elnöki székeket elfoglalják: Majláth György országbíró és a főrendház elnöke; Szentiványi Károly képviselőházi elnök. Jegyzők: báró Majláth László és Horváth Lajos. A miniszterpadon: gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, b. Eötvös József, gróf Festetics György, Gorove István, Horváth Boldizsár, Lönyay Menyhért, gr. Mikó Imre, b. Wenkheim Béla miniszter urak.

A megjelenő főrendek a képviselők által szívélyesen üdvözöltetvén, elfoglalják a jobb oldali padokat.

Majláth György országbíró elnök az országos főrendek és képviselők ülését megnyitván, jelenti, hogy ő Felsége részéről leirat érkezett, mely fel fog bontatni és olvastatni.

Szentiványi Károly elnök Majláth György országbíró kezéből átveszi a királyi leiratot és azt felbontja.

Zmeskál Mór képviselő felszólal; azonban Szentiványi Károly elnök kijelenti, hogy szóló benyújtotta ugyan megbízó levelét, de igazolva még nem lévén, szólásra nincs jogosítva.

Horváth Lajos jegyző olvassa a legfelsőbb királyi leiratot.

Majláth György elnök fölteszi a kérdést: az első koronaíri hivatalra a kijelöltek közül kit öhajtanak az országos főrendek és képviselők e tisztre megválasztani?

A főrendek és képviselők hosszas és zajos fölkiáltással gr. Károlyi György választása mellett nyilatkoznak.

Majláth György elnök: Az országosan egyező főrendek és képviselők a magyar szent korona őrei közül elsőre n.-károlyi Károlyi György grófot, Szathmármegye főispánját közfelkiáltással megválasztották. (Zajos éljenzés.)

Szentiványi elnök fölteszi a kérdést: kit kívánnak a főrendek és képviselők a második koronaíri hivatalra emelni?

A jelenlevők hosszas és zajosan b. Vay Miklós nevét hangoztatják.

Szentiványi Károly elnök: Az országos főrendek és képviselők vajai Vay Miklós bárót, valóságos belső titkos tanácsost választották második koronaíri. (Zajos éljenzés.) A főrendek és képviselők közös ülésének teendője be lévén fejezve, azt berekeszttem.

Mialatt a főrendek távozni készültek, gróf Károlyi György és b. Vay Miklós léptek a terembe s a jelenlevők által zajos éljenzéssel fogadtattak. — Ülés vége 12 órakor.

Az alsóház ülése június 4-én.

Miután a főrendek elhagyták a termet, elnök ismét megnyitván nyilatkozza a felfüggesztett ülést. Mielőtt a ház a napirendre térne, gr. Andrássy Gyula miniszterelnök két előterjesztést tesz a ház asztalára, melyeknek felolvasása azonnal elrendeltetik. Ezen két előterjesztés szövege a következő:

ELSŐ FERENCZ JÓZSEF, ISTEN kegyelmeből ausztriai Császár; Magyar, Cseh, Halics és Lodomer országok Apostoli, ugy Illyria sat. Királya; Ausztria Főhercege stb.

Hű Magyarországnak s az ahoz kapcsolt részek zászlóainak, egyházi és világi Főrendinek és Képviselőinek, kik az Általunk 1865. évi karácsonbó 10 dik napjára Pest szab. kir. városunkba összehívott országgyűlésen egybegyűltek, üdvöt és kegyelműnk!

Kedvelt hűveink! Az 1844-dik évi I. t. ézikk értelmében megválasztott koronaőrök, jelesül néhai ürményi Ürményi Ferencz, Leopold császár jeles rendének közpékesztése, császári királyi aranykulcsosunk s valós. belső titkos tanácsosunk, időközben elhalálozván, — vajai b. Vay Miklós pedig másnemű hivatalos rendeltetésénél fogva a koronaíri teendőket nem végezhetvén, e teendőkkel kedvelt hűveinket nagyságos és tekintetes nagykarolyi gróf Károlyi György valóságos belső titkos tanácsosunkat és tótprónai és blatniezai b. Prónay Albertet, ennek leköszönése után pedig nyáregyházi b. Nyáry Antalt, hétszemélyes táblának bíráit s valóságos belső titkos tanácsosainkat ideiglenesen megbizandóknak találtuk.

Hogy tehát az országos főrendek és képviselők a magyar szent korona őreinek választására nézve fennálló törvényes jogukat tényleg gyakorolhassák, a megürit állomások eljéjére 1. n.-károlyi gróf Károlyi György valós. belső titkos tanácsosunkat, Szathmármegye főispánját; 2. orczy báró Orczy György aranykulcsosunkat; 3. rádai gr. Ráday Gedeon aranykulcsosunkat, Leopold császár jeles rendének kiskeresztetés s a Jászskun terület főkapitányát; 4. Mán Józsefet, Marosmegye főispánját; a második állomásra pedig 1. vajai b. Vay Miklós aranykulcsos, valós. belső titkos tanácsosunkat, a Szt-István jeles rendének közpékesztését; 2. branyicskai báró Jósika Lajos aranykulcsosunk s val. belső titkos tanácsosunkat és Kolozsmegye főispánját; 3. radványi Radvánszky Antal, Zolyommegye főispánját; 4. Mibajlovics Miklóst, Bácsmegye főispánját, kedvelt hűveinket, ezennel kijelöljük, — a megválasztandó és Általunk megerősítendő koronaőrök a törvényszerű esküt törvényes szokás szerint az országos főrendek és képviselők színe előtt fogván annak idejében letenni.

Hozzátok egyebiránt császári királyi kegyelműnk és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradtunk.

Kelt Magyarországnak fővárosában Budán, szent Ivánbó harmadik napján, ezer nyolczszáz hatvanhetedik esztendőben.

Ferencz József, s. k.

Gr. Andrássy Gyula, s. k.

Törvényjavaslat

az ország szent koronája őreinek megválasztásáról.

Az ország szent koronájának volt őrei, jelesül néhai Ürményi Ferencz időközben elhalálozván, vajai báró Vay Miklós pedig másnemű hivatalos rendeltetésé által gátolva, koronaíri teendőit nem végezhetvén, s emellőzve e teendőkkel ő csász. s Apostoli kir. Felsége ideiglenesen n.-károlyi gróf Károlyi Györgyöt és tótprónai és blatniezai báró Prónay Albertet, ennek leköszönése után pedig nyáregyházi báró Nyáry Antalt legkegyelmesebb megbízni méltóztatván, az ő Felsége által vallás-különbség nélkül kijelöltek közül, a korona s a haza érdekében szerzett érdemeik s hazafiai szolgálataik figyelembevételével az ország rendei és képviselői nagy karolyi gróf Károlyi György val. belső titkos tanácsost s Szathmármegye főispánját, ki ő Felsége megbízása folytán a koronaíri hivatal eddig is viselte, és vajai báró Vay Miklós aranykulcsos, valóságos belső titkos tanácsos és sz. István jeles rendének közpékesztését választották el közakarattal, s illetőleg erősítették meg koronaőrökül, kik a törvényszerű esküt annak rendje szerint le is tették.

Fennmeltett báró Nyáry Antal a koronához tartozó kulcsok megtörtént átadását iránt ezennel megnyugtattván, e tekintetben a felelet terhe alól feloldoztatik.

Esküforma.

En N. N. Magyarországnak szent koronájának őre, ő Sz. Felségének előleges kijelölése mellett az ország által rendesen megválasztatván, és ő Sz. Felsége által, legkegyelmesebb Urunk által legkegyelmesebben megerősítették: esküszöm az élő Istenre, boldogságos szűz Máriára és Istennek minden szenteire s választóttjaira, hogy én Magyarországnak szent koronáját, s egyéb királyi és országos jelvényeket, melyek vele együtt zár alatt tar-

latnak, tehetségem szerint, különösen, midőn a sor rajtam leand, szorgalmasan és hűségesen megőrzendém, és gondját viselni fogom; azon koronát őrző katonákat szorgalmasan és hű megőrzésére nézve jó fegyelemben tartandom; magát pedig a szent koronát, és a királyi és országos, a mellett tartott jelvényeket semmi csalfassággal vagy csalással semmi uton módon az országtól és a törvényesen koronázott királytól el nem idegenítendém. Isten engem úgy segéljen, a boldogságos szűz Mária és minden szentek!

Ghyezy Kálmán képv. nem tartja szükségesnek, hogy a fölolvastott törvényjavaslat azonnal tárgyalassék, miután annak szentesítése egy sem történhetne a koronázás előtt. Az eskü-formát illetőleg, ha az csakugyan a régi forma fordítása, nincs semmi észrevétele. (Általános helyeslés.)

Deák Ferencz képv.: Ha nem csalódom, a koronaőrök esküvételére mindig ő Felsége és az országgyűlés jelenlétében történik. Ő Felsége gyakran nem jelent meg, hanem maga helyett helyettesített nevezett ki. Miniszterelnök úr kétségkívül ezt ő Felségének felterjeszti, ő Felsége aztán meg fogja határozni a napot, melyben vagy maga megjelene, vagy helyettesített küldend és e szerint fog az eskütétel végbemenni.

Bernáth képv. a régi ceremóniákat kívánja megtartani.

A ház elfogadja Ghyezy képviselő nézetét a törvényjavaslat tárgyalásának elhalasztása iránt, ugyazint az esküforma tartalmát és szerkezetét, az eskütétel iránt pedig helynyugszik Deák Ferencz képviselő nyilatkozatába.

A ház ezután áttér a napirendre, melynek tárgyait az országos választmány készítette, koronázási hitlevél, eskü-minta és trónlemondási törvényezik képezik.

Horváth Lajos olvassa a koronázási hitlevelet.

Az általános vitát Bösztörményi László képviselő nyitja meg, ki rövid indoklás után, melyben a koronázási hitlevél mellőzését indítványozza, a következő határozati javaslatot olvassa föl:

Határozati javaslat

a koronázás elhalasztása iránt.

Miután törvényeink szerint a koronázás oly cselekvény, mely az ország és fejedelem közt tett leg élő alkotmány biztosítása végett kötött és a hitlevélben kifejezést nyert szerződést ünneppélesen megpecsételi;

miután az 1790. X. és XII. és az 1848-iki törvények ellenére sem az ország területi épsége, sem önálló független alkotmánya nagy részben mindeddig helyre nem állítottatott; sőt

miután a javaslatba hozott hitlevélben az alkotmányos törvények biztosítása általánosságban említettik ugyan, mindazáltal ezen biztosítás csak már életbe lépett törvényekre vonatkozik, sőt kiválsóan az ország törvényes függetlenségét és önállósát megsemmisítő közösgyűlölet törvényjavaslaton, ugyazint az önállós és függetlenségét utjabban biztosított 1848-ki több rendbeli törvényeknek az 1790. XII. törvényezik rendelkezésebe ütköző szabadság-ellenes megváltoztatásán alapszik;

miután a koronázás törvényes alapjául mindaddig nem is készíthető, míg az ország alkotmányos törvényei teljesen és tetleg életbe léptetve nincsenek, mivel e nélkül a hitlevélnek, mennyiben új törvények koronázás előtt sem jogilag, sem tetleg nem létezhetnek, koronázás előtt kiadandó hitlevélnek tárgya sem lenne;

miután végre magát a törvényes trónöröklési következtetést az 1848-ki dec. 2-kán kelt lemondási oklevelek, mivel ezekben Magyarország és társországaírók mint önálló független királyságról való lemondás nem foglaltatik, törvényesen meg nem alapítják;

annál fogva a képviselőház a jelen és utókor iránti kötelességtől áthatva, határozatilag kimondja, hogy a koronázás az ország alkotmánya és törvényeinek, és különösen az 1848-iki törvényeknek a jogfolytonosság kívánata szerint leendő teljes és tetleges helyreállításáig törvényesen meg nem történhetik.

Pesten, 1867. évi június 4-en. Beadja Bösztörményi László, Madarász József, Csánádi Sándor, Halász Boldizsár, Markos István, Csiky Sándor, Vályi János, Kállay Ödön, Patay István, Vidacs János, Oláh Miklós, Deák Lajos, Bobory Károly, Almásy Sándor.

Ezután Madarász képv. lép a szószékre. Hosszabb előadásban pártolja a Bösztörményi által előterjesztett javaslatot. Miután a percz fontosságáról megemlékezett, azt törekszik bizonyítani, hogy az alkotmány, különösen a közösgyűlölet cikk elfogadása folytán, helyreállítva nincs, s e szerint a koronázás most nem történhetik meg. Hogy pedig a közösgyűlölet törvényezik a haza alkotmányával ellenmondásban van, azt több képviselő, különösen a mostani kormány tagjainak 1861-ben és 1866-ban tartott beszédeiből akarja bebizonyítani.

Madarász képv. bevezetvén előadását, a szélső baloldali tetszés-nyilvánítása között lép le a szószékről. Elnök elrendeli a szavazást, és a koronázási hitlevél általánosságban majdnem egyhangulag (csak a határozati javaslat aláírói kivételével) elfogadtatik.

A részletes tárgyalás alkalmával csak egy

észrevétel tetetett. Borlea Zsigmond képviselő a diploma azon cikkéhez, mely a koronaőrök vallás-különbség nélkül történendő kijelöléséről szól, azon módosítványt teszi, hogy ténylegessé hozzá: „vallási és nemzetiségi különbség nélkül.” Zsedényi képv. erre azt hozza fel, hogy a nemzetiségre nézve e tárgyban soha sem tetetett különbség, de a vallásra nézve egy ideig igenis tetetett. Ezért csak a vallás különbség határozott kizárása vált szükségessé, míg a nemzetiség megemlézése fölösleges. — A ház meghagyja az eredeti szerkezetet, és a hitlevelet másodszor és harmadszor is majdnem egyhangulag elfogadja.

Következik a koronázási eskü-minta, mely vita nélkül általánosan és részleteiben majdnem egyhangulag elfogadtatik.

Deák Ferencz képv.: Mintán a koronázási hitlevelet és az eskü-mintát a t. ház megállapította, most mindenkéltől arról kell intézkednünk, hogy ezzel mi történjék? Igen természetes, hogy ezek átküldetnek a főrendekhez, és ha azok is elfogadják, a következőket tartom szükségeseknek:

A régi országgyűlések példájára, mint igen helyesen jegyzé meg Bernáth Zsigmond képviselő társam és régi barátom, — ezeket a formákat a lehetőleg tartjuk meg. Hiszen Anglia, mely annyira ragaszkodik szabadságához, a formákhoz is szeret ragaszkodni.

De a dolog természetében is fekszik, s az illem és szokás azt hozza magával, hogy az országgyűlés a koronázás előtt testületileg tiszteljen ő Felsége előtt. Továbbá szükségesnek látnám, hogy az országgyűlés egy fényes küldöttség által kérje meg ő Felséget mindenkéltől arra, hogy méltóztassék magát a törvények értelmében megkoronáztatni; megkoronáztatása előtt pedig ezen királyi hitlevelet, melyet az országgyűlés megállapított, kegyelmesen elfogadni, aláírni és kiadni. Ugyane fényes országos küldöttség kérje meg ő Felséget egyszersmind arra is, hogy kegyeskednék ő Felséget a királynét is magyar királynővé megkoronáztatni. (Helyeslés.) Ugyane küldöttség menne el ő Felsége a Császárné és Királynéhez, megkérni őt az ország nevében, kegyeskedjék magát megkoronáztatni engedni. Ezek volna a formák, melyeket a régi országgyűlési szokások szerint meg kell tartanunk. (Helyeslés.)

Ezen küldöttségek megválasztása természetesen akkor történhetne, ha a főrendek visszautaznak, hogy elfogadják a koronázási hitlevelet, — és én nem tartanám szükségesnek, hogy e küldöttség tagjait válasszunk, hanem régi szokás szerint, tisztelt elnökünket bizhatnánk meg azzal, hogy jelölje ki a bizottság tagjait, és a ház meg fog abban állapodni. (Helyeslés.)

A második tárgy, melyre a t. ház figyelmét fel akarom hívni, az, hogy a nádornak, kinek hivatala nincs betöltve, sőt megállapodásunk szerint a koronázás előtt betöltve nem is lesz, a koronázásnál hivatalos teendői vannak, melyeket a törvény szabott ki. E hivatalos teendők között legnagyobb fontosságu az, hogy az ország primásával együtt ő teszi a koronát a fejedelem fejére. Ezt teljesítette eddig a nádor és méltán képviselte az országot, mert az ország első választott tisztviselője volt.

Most, minthogy, a mint említém, a nádori hivatal tisedésben van, az a kérdés támad, ki teljesítse a koronázásnál ezen nádori teendőket. Mind a dolog természete és azon tekintet, hogy a nádor ezeket az ország nevében egy teljesítessse mint az ország választottja, mind pedig a mult idők példája, különösen az, mely Maximilian király megkoronáztatásánál követtetett, azon véleményt támogatják, hogy e teendőket most, nádor nem léteben, az teljesítse, kit az ország erre meg fog választani. Ha a t. ház ezt elhatározza, ez szintén hozzájárulás végett a főrendekkel lesz közlendő. Ha a főrendek is e nézetben lesznek és határozatunkhoz, a mint hiszem, hozzájárulnak, akkor ő Felsége elébe kell terjeszteni, kit választott meg az ország e célra.

Nem tartom szükségesnek, hogy a választás vegyes ülésben történjék; hanem azt hiszem, hogy a ház megválaszthatná a maga részéről, a kit e magas megbízással megtisztelni akar; üzenetben értesíthetnők erről a főrendeket és felkérhetnők hozzájárulás végett. (Helyeslés.)

Ezen tisztelt gróf Andrássy Gyulát indítványozom megbízatni (általános éljenzés), nem úgy mint miniszterelnököt, mert én ezt a hivatalhoz kötni jövőre sem szeretném, hanem ezt egyénileg reáruházott megbízásnak kívánom tekintetni.

Méltóztassanak ezek felett tanácskozni. (Elfogadjuk.)

Bónis képviselő figyelmezteti a házat, hogy a két elintéztet tárgyon kívül még egy harmadikról, t. i. a trónlemondási törvényezikről kell határozni.

Deák Ferencz képviselő kíváncsúnak mondja, hogy ezen törvényezik a koronázásig, melynek napjaul szombatot emlegetik, készen legyen, s azért kérdezi a háztól, hogy e törvényezikre nézve meg akarja-e tartani azon szabályt, mely az osztályonkénti tárgyalást rendeli, vagy most kívánja-e tárgyalni? (Most?)

Tisza Kálmán képv. is a mellett van, hogy a t. cikk most tárgyalassék, miután a szabályok különben is csak homályosan határoznak oly javas-

latok tárgyalása iránt, melyek külön bizottság kebeléből kerülnek ki.

A ház elhatározta, hogy a törvényezikket azonnal tárgyalja.

Horváth Lajos jegyző olvassa a trónlemondásra vonatkozó t. cikket, mely minden megjegyzés nélkül elfogadtatik.

Bernáth képv. indítványozza, hogy tartassék meg azon régi forma is, hogy az országgyűlés ő Felségeinek megajánlja az 50—50,000 arany koronázási honorariumot. (Helyes.) Ezt régebbi időkben a kiváltságos osztályok fizetvén, miután azok lenni megszűntek, az országos pénztárból vétessék az összeg. (Helyeslés.)

Elnök ez értelemben kimondja a határozatot; ugyazint azokra nézve, miket Deák Ferencz képv. a koronázás körüli teendőkre nézve javaslatba hozott, nevezetesen, hogy gróf Andrássy Gyula mint az országgyűlés megbízottja végezze a nádornak koronázási teendőit. Az országgyűlésnek a koronázás különféle mozzanatainál leendő képviseltetése iránt a következő küldöttségeket hozza javaslatba:

A koronázási hitlevél átadásával, az annak készítésével megbízott 24 tagon kívül Jankovich Antal, Károlyi Ede gróf, Kovách László, id. és ifj. Zichy József grófok, Lovassy Ferencz, Orey Béla b., Rudics József b., Semsey Albert, Széchenyi Béla gr., Vay Béla b., Andreánszky Boldizsár, Geduly Lajos, Szirmay Géza, Reviczky István, Tolnay Károly, Damaszkín, Gozdu Manó, Manojlovics, Vlád Alajos és Véghső Gellért képviselők bizatnak meg.

E küldöttség teendőjére nézve Deák Ferencz képv. azt jegyzi meg, hogy ő Felsége miniszterelnöke által fogja tudatni, mikor és mi módon kívánja kiadni a hitlevelet.

Elnök jelenti a háznak, hogy ő Felsége a koronázási hitlevél átadásával megbízott küldöttséget holnap délutáni öt órakor fogja fogadni.

Gr. Apponyi György indítványa folytán, a küldöttség élére, a tárgy fontosságát tekintve, a ház elnöke álland.

Elnök ezután a korona átvitelére a templomba a következő küldöttséget jelöli ki: A koronát viszik: Bánó József, Inkey József, Vojnics Barnabás és Dózsa Dániel képviselők; ez alkalommal kísérik a koronát: Ivánka Imre, Rónay Lajos, Szitányi Bernát, Kovách László, Joannovics György és gr. Zichy Jenő képviselők. A királyi ebédet részt fognak venni: Szirmay Pál, Benesik György, Trauschenfels Emil, Tóth Vilmos, Vojnics Lukács és Stefanides Henrik.

Mind e határozatok, melyek a ház mai ülésében hozattak, a főrendekkel közlendők lévén, a jegyzőkönyv hitelesítésének meg az ülésben kell történnie. E célból az ülés felfüggesztetik.

Egy óra múlva ismét megnyilván az ülés, a jegyzőkönyv hitelesítették és Joannovics György bizatik meg a kivonat átvitelével a főrendi ülésbe. Ez alkalommal az elnök bejelenti Ráth Károly Pest-józsefvárosi kerületben ma választott képviselő megbízó levelét (éljenzés.) A legközelebbi ülés délutáni 5 órára tűzött ki.

Ülés vége 1/3 órakor.

A felsőház ülése június 4-én.

Elnök Majláth György országbíró; jegyző báró Majthényi László és báró Apór Sándor.

Az ülés megnyilván, felolvastatnak a képviselőháznak ma déiben a folytatolagos ülésben hozott határozatait, melyek egyhangulag elfogadtak; végre Majláth György országbíró úr szólal fel, felemlítvén, hogy a nádor helyettesítése a koronázásnál kétségbevonhatlanul az országbírói illeti; miután azonban a képviselőház azt határozta, hogy a nádort nem az országbíró, de gróf Andrássy Gyula miniszterelnök mint az ország megbízottja helyettesítse, szól is beleegyezik abba s ebbeli nézetét a háznak elfogadás végett előterjeszti; mi elfogadtatván, a jegyzőkönyv hitelesítése tekintetéből holnap d. e. 9 órára hívja egybe a főrendi házat.

A képviselőház ülése június 4-én.

Elnök: Dózsa Elek. Jegyző: Ocsvay Ferencz.

A képviselők csekély számmal vannak jelen. A jegyzőkönyv hitelesítettvén, Tisza Kálmán képv. arra figyelmeztet, hogy a ma elfogadott trónlemondási törvényezik, dacára a ház végzésének, nem küldetett át a főrendekhez. Elnök kijelenti, hogy az most fog történni oly módon, hogy a főrendek a t. cikket holnap tárgyalhassák.

Elnök továbbá jelenti, hogy a főrendház részéről a mostani ülésben várt üzenet még nem érkezett meg. Időközben tudomására jött, hogy a főrendház ma hozott határozatait csak holnap fogja hitelesíteni és a képviselőházzal közölni. Ezzel az ülés berekesztetik.

A felsőház ülése június 5-én.

Elnök: Majláth György országbíró; jegyző b. Majthényi László és Rajner Pál; a miniszteri padon: b. Wenkheim Béla és gróf Festetics György miniszterek.

Elnök megnyitván a gyűlést, a tegnapi ülés jegyzőkönyvét hitelesíti. Báró Majthényi László

fölolvastván ezt, a képviselőház jegyzője Joannovics György átadja a főrendháznak a képviselőház által a tegnapi ülésben véglegesen elfogadott s a trónlemondásról szóló törvényjavaslatot, valamint az arra vonatkozó jegyzőkönyvet, melyeket Rajner Pál olvas föl.

Czirák János rövid szavakban ajánlja annak általános elfogadását, mit a magas ház felállással jelent ki.

Következik a törvényezik részletes felolvasása, mi befejeztetvén, a végleges szavazás névszerint történik; szavazott pedig 127 tag. Elnök ezután a képviselőház azon üzenetét adja elő, mely szerint a felsőház aránylagos számú küldöttséget nevezzen ki a koronázási hitlevél átadására ő Felségénél, melyhez az inaugurale diploma készítésére kiküldött bizottmányi tagokon kívül a következőket nevezi ki: Girk György, pécsi püspök; Pankovics István, munkácsi püspök; gr. Károlyi György, gr. Nádasdy Lipót, gróf Zichy Bódog, gróf Andrássy Manó, gr. Bánffy Miklós, gr. Waldstein János, gr. Széchenyi Kálmán. Az átadás ma (jun. 5.) d. u. 5 órakor történik.

A korona átvitelére elnök a következő főrendi tagokat ajánlja: gr. Károlyi Gyula, gróf Festetics Gyula, ifj. gr. Batthyányi László, gróf Széchenyi Pál; pótagok lesznek: gr. Apponyi Sándor és gr. Pejacsevics Kálmán.

A szent korona kíséretében: Zalka János győri püspök, gr. Forgách Ágost püspök, báró Sennyey Pál, gróf Czirák János főkamrás, gróf Erdődy István és gróf Pejacsevics Márk.

A főasztalnok segélyére: gróf Batthyány Ferencz, b. Wenkheim László, gróf Sztáray Antal és gróf Festetics Leo.

A főpohárnok segélyére: ifj. b. Vay Miklós, gróf Teleky Károly, gr. Apponyi Sándor és gróf Pejacsevics Károly.

Végül elnök a 30 as évbéli szokás szerint küldöttséget ineitványoz a főhercegeknél való tisztelgésre. Az ülés 1/2 12 órakor folytatatik,

A folytatolagos ülés 12 1/2 órakor megnyilván, a jegyzőkönyv hitelesítették, s annak kivonata a törvényezikkel együtt átküldetik a képviselőházhhoz; mire az ülés újra felfüggesztetik.

Az 1 órakor megnyílt folytatolagos ülésben elnök jelenti, miszerint ő Felsége holnap (6-kán) délelőtt 11 órakor fogja a főrendek házat testületileg fogadni.

A képviselőház ülése június 5-én.

Elnök: S z e n t i v á n y i Károly. Jegyző: Ocsvay Ferencz. A miniszteri padon: Lónyay Menyhért miniszter úr.

A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítették.

Görgey Géza Szepesmegye löseai kerületében választott képviselő benyújtotta megbízó-levelét.

Lázár Dénes képv. előadja az igazoló bizottság véleményét Farkas Elek, Zmeskál Mór, Rösser Miklós, gr. Zsigray Fülöp és Török Dániel képviselők választása iránt. A nevezett képviselők a szokott határidő fenntartásával igazoltatnak.

A főrendiház részéről üzenet lévén kilátásban, az ülés annak megérkezéig felfüggesztetik.

Délutáni 1 órakor ismét megnyilván az ülés, báró Majthényi, mint a főrendek jegyzője, ányújtja a koronaőrök eskümlétját, a hitlevelet, koronázási esküt, a trónlemondási törvényezikket, s a koronázási teendők iránti tegnapi határozatokat, melyekhez a főrendek is hozzájárultak. A koronázási hitlevél elfogadását tartalmazó jegyzőkönyvi kivonat kiemeli, hogy a hitlevelet, mely először szerkesztetett nemzeti nyelvünkön, a főrendek örövendetes tudomásul vették és egyhangulag elfogadták.

A jegyzőkönyvi kivonatok felolvasatván, báró Majthényi a képviselők éljenzése közt távozik.

Elnök azon szokásra figyelmeztetvén, hogy a koronázás előtt az országgyűlés mindkét háza a császári ház tagjainál tiszteletet teszi, e célból küldöttséget hoz javaslatba, melynek tagjai a következő képviselők: Horváth Antal, b. Miske Imre, Mocsonyi Sándor, gr. Zsigray Fülöp, Tury Gergely, Domokos László, Botka Mihály, Szász Károly, Nagy Ignác, Molnár Pál, Huszár István, Ivánka Zsigmond, Opitz Sándor, Vecsey Oláh Károly, b. Ambrózy Lajos, Kudlik István, Kuba János, Dimitrievics Milos, Mihályi Péter, Perczel Béla, Kardos Kálmán, Karácsonyi Ferencz, b. Wodianer Albert.

Végül elnök tudatja a házzal, hogy ő Felsége holnap 12 órakor fogadja az országgyűlés mindkét házat. Ezért a képviselők felszólítottatnak, holnap reggeli 10 órakor diszruhában az ülésre megjelenni.

Ülés vége délután 2 órakor.

Eskümlinta.

Mi I. Ferencz József Isten kegyelméből mint Magyarország és társországainak örökös és apostoli királya, esküszünk az élő Istenre, boldogságos Szűz Máriára s az Istennek minden szentekre, hogy az Isten egyházait, Magyarország és társországai törvényhatóságait, s egyházi s világi minden rendű lakosait jogaikban, kiváltságaikban, szabadaikban, törvényeikben, régi jó és helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk, mindenkinek igazságot szolgáltatunk, Magyarország és társországai jogait, alkotmányát, törvényes függetlenségét és területi épségét sértetlenül fenntartandjuk, dicsőült II-ik

András király törvényeit, (kivéve mindazokat, amelyek az azon törvények 31. cikkének záradékát, mely így kezdődik: „Quod si vero Nos,“) egészen azon szavakig: „in perpetuum facultatem“ megtartandjuk; Magyarország és társországai határait, és a mi ezen országokhoz bármilyen jog és ezímen tartozik, el nem idegenítjük, se meg nem csonkítjuk, sőt a menyire lehet, gyarapítjuk és kiterjesztjük, s megteendjük mindazt, a mit ezen országaink közjává, dicsőségére és üdülésére igazságosan megtehetünk. Isten Minket úgy segíjen, s annak minden szentjei.

Törvényezik

Ő császári s apostoli királyi Főlségének Vik Ferdinándnak a trónról, és főnségének császári királyi főherceg Ferencz Károlynak a trónörökléséről még 1848-ik évben történt lemondásairól.

1. §. Ő császári s apostoli királyi Főlsége V. Ferdinánd 1848-ik évi december hava 2-ik napján a trónról, — főnségének cs. királyi főherceg Ferencz Károly pedig ugyanakkor a trónörökléséről, — mely ő cs. s apostoli kir. Főlsége Vik Ferdinánd után az 1723-dik évi I. és II. t. cz. értelmében őt illette volna, lemondván: e két lemondás az ország részéről utólagosan bevizsgálattak.

2. §. Minthogy azonban az erre vonatkozó lemondási okiratok, melyek az 1861-dik évi országgyűlés elé terjesztettek, átalánosságban és csak az ausztriai császárságról, s az ehhez tartozó országokról szólnak; Magyarország pedig, mint saját alkotmányánál fogva önálló ország, azokban külön megemlíttve nincsen; — minthogy továbbá azon okiratok az országgyűléssel tárgyalás, elfogadás, törvénybe iktatás végett annak idejében nem is közöltettek: az országgyűlés ünnepélyes órást tesz ezen minden ebből Magyarország önállósága és függetlenségére nézve vonható káros következtetések ellen.

3. §. Egyszersmind pedig az ország jogai biztosítása tekintetéből jövőre nézve megállapítatik, hogy minden ezentul bekövetkező trónlemondás Magyarország külön értesítése mellett, s alkotmányos hozzájárulásával történjék.

Levelezés.

Nagy-Szeben, május 30-án, 1867. — Magyar királyságunk szélső keletén fekvő e városban a lefolyt tizenkilencz gyászos év előtt eltűnt nemzeti lobogóink száműzetésük ideje alatt a veszélyes szemfényvesztő alkotmányosdi játékok és kísérletek hatalmas támogatást nyújtva, mint a tavaszi első fecske, vala az azon este ideérkező magas vendégünk kijelölt szállása erkélyére legelőbbsen kitűzött magyar lobogókat a halottaiból életre ébredő kormányunk felséges urának, apostoli magyar királyunk személyesítője közeledtének első látható jelvénye! De lobogóink a keserves, szinte egy pár hosszú évtized után nem ösmérnek az előtti állomásukra, mert talán állandóan akarván megállapodni, a helyet előbb jól kikémlelendők, alig érkezének néhányra a 848-diki nagy sereg előcsapatából meg! Nemzeti zászlónk még csak a ref. templom tornyára, a nagy piaci ügynevezett tanácstornyon, négy pénzügyi posta és erdészeti hivatal, 3 vendéglő és 4 polgár épületére vala kitűzve, részéről legalább többségben nem láték! Itt megemlítendők vélem, hogy a k. fehérvári vicariatus innen táviratlag kikért utasítása nyomán a lón a válasz, hogy a rom. kath. templom tornyára csak akkor tűzessék ki a magyar lobogó, ha a szász atyafiak kitűzik, s minthogy e nem történt meg, az említett tornyon sem loboga a háromszín.

Azon nap délután fél hét órákor gróf Péchy Manó úr ő nmlga a szék határáig eleibe ment polgármester, a városi küldöttség és 12 szász nemzeti diszruhás városi banderialista és a közel levő falvak néhány szász lovasai kíséretében érkezve haragszó mellett szállására, hol a városi közönség választmánya szónoka vezérlete alatt üdvözölte. Azon este a Rákóczi-indulóval megkezdett fáklyás-zenevel tisztelkedő a polgárság és nevében dr. Lindner Gusztáv ügyvéd tiszta és érthető hangon tolmácsolá a polgárság üdvözlését, a nmlga magyar kir. kormány és ő nmlgának meleg bizalmi szavazatot mondván, s háromszoros éljennel vegyes Hoch-ot kiáltván a rendkívüli nagy számban megjelent tolongó nép; mire ő nmlga hasonlóan igen csinos német nyelven szokott ékes szöveggel válaszolt, miszerint köszöni a bizalmat, s biztosítja a megjelent népet az iránt, hogy az egyes nemzetiségekre nézve Erdély egyesítése csak nyereség lehet, csak így remélhetvén ez országgrész anyagi emelkedését és a szászokra mondott szíves Hoch-ál fejező be jól érthető hangon mondott szabatos beszédét, melyet a népség süti. Eljén és Hoch-okkal viszhangozván, a fáklyásmenet a jelenvolt két zenekar játékszára kíséretében a nagypiacra távoza, a hol a fáklyák egy halomra vetettek, s bodor füstfellegük elenyészésével az egybegyűlt népség is el vala oszolvá.

Tegnap egész délelőtt ő nmlga a tömérdek számban jelenkezett helyi tisztelkedő katonai, egyházi, városi, országos hivatali, egyleti stb. testületeket fogadta, melyek közül rendkívüli nagy számban jelent meg a tisztelkedő oláhok testülete Haneé esperes vezérlete alatt, ki német nyelven üdvözölte a kir. biztos úr ő nmlgát. Ezeken kívül a Vizakna

városi, 30 minden vallás felekezett és nemzetiségi tagokból vegyes küldöttség is tisztelgett, melyet, mint a szép egyetértést tanúsító testületek, a kir. biztos úr ő nmlga igen kedvesen fogadta. Minden testület meg vala lepetve ő nmlga tapintatos elfogadása és helyes, de nagy erélyességre mutató feleletei, s különösen komolyan hangyomatókolt névezetesebb tételei által. A tisztelgő városi tanács és közönségnek ő nmlga, hiteles értesítésünk szerint, körülbelül ő Felső, az apostoli magyar király, parancsára azt jelenté ki, hogy ő Felső az uniót oly bevégzett ténynek kívánja tekinteni, mely teljességgel kérdés alá nem vonathatik többé, s annál kevésbé lehet további vitatás tárgya, s elvárja, hogy minden hű alattvalója az alkotmány helyreállításában őszintén támogassa; egyébaránt biztosítatik és előmozdítatik minden nemzetiségnek a maga körében szabad kifejlődése azon határig, melyen túl az állam joga sértetnék, komolyan kijelenti azonban, hogy az ő Felsőgtől nyert hatalomnál fogva, ha valahogy az említett kereten túl lépne valaki akár nyomda útján, akár szóval, akár titokban, módja leend az ily fondorkodásokat már csirájában elfojtani, és szokott erélyességével ő Felső, az apostoli magyar király parancsait teljesíteni s teljes meggyőződése, hogy rövid időn sikerülend ezen országgrész rendezete és szép jövőjének útját megnyitnia! Délben, 12 óra után, a szász ispán kíséretében a városi hivatalok helyiségeit, a Ferencz József-kórodát, tébolydát és k. Thérz-árvaházat, hol az árvák a „Szózat“ ot éneklék el, szemlélt meg.

Délután a polgárok mintegy 120 terített disz-ebédt rendezének a „római császárhoz“ címzett vendéglőben ő nmlga tisztelgette, hol ő nmlga 2 órákor megjelenván a helybeli meghívott hivatalos tekintélyek társaságában asztalhoz üle. A pezsgő legelőbb is a szász ispán hangolá fel poharat köszönteni a Felsőre; azután a polgármester köszöntö a kir. biztos ő nmlgára, ő nmlga pedig az első pohárköszöntést ő Felsőnek tudomására juttatni igérvén s a személyről megemlékezést megköszönvén, éltette a szászokat. Erre megint a szász ispán emele poharat és a szász nemzet nevében köszönetet monda ő nmlgának, megemlékezvén előde Bethlen Gábor erdélyi fejedelem korlátnoka Péchy Simonról, kit a szász nemzet nagy pártfogójaként mutata be, mint a kinek ő nmlgában méltó utódját tisztelheti. Azután dr. Lindner Gusztáv köszöntött igen talpraesetten poharat a nagyméltósága magyar királyi miniszteriumra, és Seyfert városi tanácsos szavalla egy általa ez alkalomra szerzett pohárköszöntő, csatolva költeményt, melynek több helyei élénken megbrávoztattak. Ezek után az 1848 előtti erdélyi országgyűléseken nevezetes szerepet játszott és általánosan ismert szép tehetségű szász politikai pártvezér Schreiber Simon igazította ki az előre meghatározott négyes toaszt programot azzal, hogy a katonaságról emelt poharat, mire fia még Deák Ferenczre köszöntött fel, mit atyja oda kívánt újabb felköszöntésében értelmezni, hogy nem mint a fia a „Schüller“, hanem a mesterre emeli poharát. Ezzel vége lön a diszébédnek, melynek tartama alatt a városi zenekar mulattatá — egy esárdást is eljátszván — a társaságot.

A diszébéd után ő nmlga a helybeli g. n. e. seminariumot látogatta meg, Bodilla g. n. e. esperessel oldalán kocsikázván oda s innen vissza szállására. Ezután ő nmlga a mintegy 20 szekeren kísért válogatott előkelőkkel kirándulást tön a közel fekvő Nagy- és Kis-Disznód havas alatti kies helyiségekbe és a város erdején téve vissza a városba, s egyenesen a városi színházba ment, hol diszélőadás vala rendezve, melynek végével a szász ispán thea-soiréján jelene meg.

Ma reggeli 7 órákor ő nmlga a szász ispánal egy szekéren, a városi tanács és közönség tagjai s több mások kíséretében szekeren, valamint a városi és közel fekvő falvak néhány banderistáitól követte indult el innen körútját tovább folytatandó. A szász ispán, ki ő nmlgát érkeztekor itt-hon várta be, a regius fundus széléig a szászsebesi tulsó határig kísért; a polgármester pedig az első szecseli postaállomásig, hol a szelistei oláh banderialisták nagyszámmal vártak ő nmlgára.

Ő nmlga érdemei hervadhatlan koszoruját itteni megjelenté, a tapintatos és komoly államférfiúi bölcseség egy szép virágával gazdagítva, mert a helyi hatalmas burocracia vas fegyverme alatt nyugó jámbor népre vont jégkerget termékenyítő nap melegeként lassankénti olvadásnak indítá, s ha a féltékenyen és gondosan őrködők által a tábori jelszó „nur nicht auffallend“ nem adatik ki, a számos polgári házakban már készen volt nemzeti lobogóink kitűztettek és a színészek által már félig-meddig betanult magyar szövege a szózatnak a színházba elénekeltették, s ha oláh testvéreinknek ki nem adatik a tiltó-parancs, hogy köztőlük senki se jelenjen meg az ünnepélyes fogadásokon stb., mit magoknak nem tudának megmagyarázni, miért történik, a fogadás másszeri leve, a néplelkedések s a nemzeti zászlók sürtén viritának, s a fáklyás-zene mennyivel impozantabb leve a nagyszámu oláh jógazsok részvétele mellett!

Hogy ő nmlga megjelenté a burocrat fegyelmet már is meglehetősen lazábbá tevő, elég világosan bizonyítá, hogy inneni elindultakor sokkal számosabb és lelkesebb kísérője vala, mint ide-érkeztekor; és Szecselen számos román banderia-

lista jelene meg! Ezekután csak azt óhajtuk, hogy ő nmlga mielőbb kezdhesse meg szokott erélyével működését, mert meg vagyunk győződve, hogy tapintatos eljárása a testvérm nemzetek egyesülésére, s így hazánk boldogítására vezetve, ő nmlgát is azon legnemesebb öntudat jutalmazandja, hogy nem kis részben folyt be hazánk legnagyobb fiának azon jóslata teljesültere, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz!“

Fogarás, május 28-án, 1867. — A királyi biztos ő nmlga, rövid körútjában Brassó-Szeben közt, Fogarásvidéken is keresztülutazván; levelezői kötetemnek ösmerem, az események hű képét lehető röviden ecsetelni.

Brassóból május 28-án reggeli 8 órákor megindulván, Fogarásvidéke országúti határszélén: Wledénybe, a jeleni ideigl. Officiolatus alkaptánya, Codru Germán János, Dragnasánul fogadta német nyelven; Sárkányban g. e. püspöki helytartó tisz. Antonelli János úr fogadta román nyelven, de a mely elmondott üdvözlő beszéd, magyar fordítása, ő nmlgának ugyanakkor kézbesítettett; ő nmlga magyarul intve a jelenlévő mindkét hitű román papságot s népet, hogy a testvériséget s a valódi egyetértést a törvények értelmében, igyekezzenek, mint ő Felső s felelős kormánya szilárd akaratát fentartani s terjesztetni; mert különben ő Felső s magas kormánya kénytelen lesz a törvények értelmében a király akaratát végrehajtatni, s a törvényes rendet biztosítani.

Mundrán az alkotmányos erelmű vidéki birtokosság, s nép nevében több szintű lobogóval, szép számu vidéki lovassal, egy köhalomszéki halmágyi lovas tisztelgők közepette, Benedek Gyula fogadta; kérve a kir. biztos ő nmlgát lehető minden elkövetni, hogy e vidék is mielőbb a 19 éves gépies lélek s zsebből rendszer bilincseiből szabadulva, alkotmányos szervezessé; felmutatva az itteni tisztelgőket, mint önként s nem a burocracia parancsszavára megjelenteket, kiknek egyedül öszinte óhajok, az alkotmányos szabadságra, s nép javát előmozdítva, ő Felső s magyar király iránt hódolatot, magas felelős kormánya iránt, egy kir. biztos ő nmlga személye iránt öszinte bizalmat s tisztelgetet nyilvánítani; mire hosszas „eljen“ és „vivat“ után, ő nmlga erőteljes férfias, de bizalomgerjesztő hangon megköszönve a nyilvánuló bizalmat; legelőbb is a mult eseményeire, a feledés örök-fátyolát vonni ajánlja, ezen uton levén csak lehető a kecsesbűs bizalmat és testvériséget újból felvirágoztatni; miután a magyar király s felelős kormánya öszinte akarata, az alkotmányos törvények értelmében, a különböző vallások s nemzetiségek lehető jogos igényeit kielégíteni: öszintén kér minden honpolgárt oda működni s segédkezet nyújtani, hogy a valódi unió teljesíthetessék; mivel az unió nem egyes fajok s osztályok előnyösítése, hanem a többek tömörülésének valódi egyesítése; az egységben lévén a hatalmi erő, s ha bizalommal támogatandjak intézkedéseit, örömmel halad megkezdett nehéz pályáján, a melyen bizonyosan gyümölcsöző eredmények lesznek felmutathatók, ha elnémul minden magánérdek, s csak a közérdek lesz irányadó, a mely a hazának erkölcsi s anyagi jobblétét biztosítandja, legyenek meggyőződve, hogy a felelős kormánya a haza valódi javát akarja, s ez értelemben óhajta, hogy a kormány alkotmányos intézkedései támogattassanak, mivel az alkotmány legkisebb megsértőit, rendentasítani s megbüntetni bizonynyal nem késend, tartásuk meg szíves emlékekben stb. stb., mire hosszas éljen, vivat s setreaszke közt, nagyszámu lobogós lovasságtól kísértette, Fogarás város határára városi lovasoktól bekísértetett, a város végén felállított csinos lobogókkal, virágokkal s „Isten hozott“ „várva várta“ felirattal, s a uniót jelképező képlettel felállított diszkapuig, hol több diszlövés s Rákóczy zenéje mellett a városi tanácsos, mint polgármesteri helyettes Rákosi József urnak kellett volna fogadni, de az egybetódult roppant néptömeg, sebesen rohanó lovasság, roppant por, zaj, lármá miatt a megállás percében nem hatolhatva ő nmlga kocsijához; a postilion valószínűen félreértésből alig egy s másfél percznyi megállás után, kikerülve az előtte álló tanács-rendőrség fogatát, visszatartatlannul a lovas tömeggel elrohant; mire a Páris című szállodában, a fenyőfákkal s lobogókkal feldisztett utcákon keresztül hatolva, a nagyteremben zsúfolt néptömeg közepette kegyeskedett a polgármesteri helyettes Rákosi úr következő beszédét fogadni; utána a képviselők nevében köszönnök J. úr üdvözlőte, mindkettőre öszintén köszönnvén a király iránti hódolatot, felelős kormánya s személye iránt nyilvánuló bizalmat, mely hasonbizalmat szílvén, biztosítani óhajta: hogy az alkotmányos törvények értelmében igyekvendő az erdélyi kerület különböző érdekeit s viszonyait tanulmányozva, oda működni, hogy a többféle vallású s nemzetiségűek lehető érdeke egy közérdekben, a nagy haza közérdekebe beolvadjon, s így a valódi unió létesüljön stb.

Rövid ebédelt után a városi tanács helyiségében, a pénztár s iroda folyamáról, egy a vidéki ideigl. officiatus, s törvényszéknél hasonló személyes meggyőződést szerezvén, mielőtt a vidéki tisztszék s törvényszék egybegyűlt tagjait elhagyta volna. Következő lehető hűn felfogott szavakat

mondotta, a melyek hű értelmét, mint jelen volt, hazafias kötelesség ide igtatni:

„Uram! melyik nyelvet értik mindnyájan?“ Egyedül az officiatus alkaptánya Codru Dregusianul szólal fel, hogy nem ért magyarul; mire ő nmlga következő értelemben beszélt német nyelven:

„Uram! miután önök a német nyelvet mindnyájan értik, pár szavam van önökhöz! Remélem olvasták a kormányseknél közelebb elmondott be-
köszöntő beszédemet, hol kiemeltem, hogy természetesnek találok azon egyéni törekvést, melynek alapján mindenki saját nemzetiségét, a törvényes jogoknak mindenkor kellő tisztelgetbentartása mellett, azaz: törvényszabta korlátok közt legdrágább kincse gyanánt megőrizni, s azt virágozóvá tenni ösztönözve érzi magát.

Ezen érzelmeket helyeslem, s pártolom; de uram! ha a nemzetiség szent ügye akár egyes, akár testület által, önző czélok kivitelül, s a törvényszabta korlátok megvetésével használtatik fel; az ily önző, s hangsúlyozom, bujtogató törekvéseket lehetőleg csirájokban elfojtani, s mind a trón, mind a haza iránti kötelességnél fogva erélyesen meggátolni, kormányzói kötelességemnek ismerendem. Sajnos tudomásul vettem, hogy önök, egy idő óta, bármilyen körülményben, feltevéseikben, gyűlési nyilatkozataikban ő Felső s felelős kormányát mindig emlitetlenül hagyják, kikerülik; holott ennek rendeleteit teljesíteni kötelesek; ezen merész tény, szinte ignorálása ő Felső s erős akaratának, indit önökhöz egy atyai intést intézni; önök mindig azt mondják nyilatkozataikban, hogy „hűségesek“ a trónhoz, s annak hatalmi közegeihez; de kérem fejtsek fel, miféle hűség az, ha ajkainkon hűséget pengetünk, s tényeinkkel ellenkezőt bizonyítunk; figyelmeztetem, vigyázzanak eljárásaikra, mert figyelemmel kísértetnek minden lépteik; önöket ő Felső s felelős kormánya fizeti, annak felelőssége mellett, rendelkezése alatt állanak.

„Az unió tény, ez nem mint állítani merik, a nemzetisék elnyomása, hanem a törvényes alkotmányban biztosított közös jogoknak élvezete alapján, a külön erők egy testté tömörülése, a hol minden egyes sajátját szabadon virágozóvá fejlesztheti. Önök hivatalnokok, ha tetszik az államfizetés, tessék a szentesített hazai törvény is; vagy ha nem tetszik, tessék másnak tért nyitni, ki nem csak írásban, vagy ajakán zengi a hűséget, hanem tényekkel is be tudja bizonyítani. Ez okból felhívom önöket, a szervezésig teljesítsék lelkiismerettel hivatali kötelességeiket, s intem, hogy szüntessenek meg bármiféle agitációt, mert a felelős kormány a legkisebb szintű agitációt tovább tűrni nem fogja; vagy ha intő szavaim pusztába hangzanának, a mit nagyon sajnálnék, saját eljárásaiknak tulajdonítsák azok a méltán bekövetkező szomorú következményeket.“

Mely beszéd után éljen s szetreaszke közt eltávozott, fogarasi lovasok Bethlenig s onnan a Vojlaik — Vistig — kísérték, míg Fogarásvidéke utolsó falujának Porumbach — Frekk közt, N. Szecselen polgármestere, csinos banderiummal, nem üdvözölté.

A gyors utazás adatait közöltem, hogy fél nyolczkor indult Brassóból, fél tizenkettőkor Fogarást volt, délután 2 órákor indulva 7 órákor Szebenbe érkezett; leszámítva a sok tisztelgő feltartóztatást, elég gyorsan mondható az utazás; bár keblünk reménye, a restitutio in integrum ily gyorsan ténylegessíthetnék; de ha gyorsan nem is, csak állandóan teljesíthetne a sok jó kívánság s akarat.

r. l.

Belső Szolnokmegye — Dézs, május 31-kén, 1867. — A koronázási diszbanderiumba Belső-Szolnokmegye részéről tegnapelőtt indultak fel Pestre a banderialisták, Ujfalvi Samu, gróf Bethlen András és Rácz Ferencz urak személyében. Alig lehetett volna odaillőbb egyéneket küldeni, mint a nevezettek, derék és mivelt egyének, s mindhármán jó lovagok.

Diszöltönyük a megye színeit jelképezend: egészínk nadrag, dolmány és mente, ezüst zsinor-zattal; királyvörös nyakkendő, öv, kardkötő és eszima; fővegük vörös eszieskös fekete astrakán süveg, sastollal s ezüst vitézkötéssel. Nyeregyszerű számuk díszes, magyaros; a nyeregtagarón, ugy-szintén a süvegnek megének kezdőbetűi — B. Sz. V. — lesznek kihimezve.

A megye lobogója az insurrectio korából való, kissé megszakadozott, de becses ereklye, e szép fölirattal, mely a multban úgy, mint ma oly igen jellemzi a magyart: „A királyért és hazáért!“

Tekintve zilált anyagi helyzetünket, tekintve azt, hogy megyénk — nincs, alig-alig lehetett remélni, ez ügy kivitelül. De a hazafias lelkesedés, a nemes buzgalom sok akadályt képes legyőzni! Hazafias lelkesedéssel ölette fel ez ügyet alkotmányos főispánunk mls Torma Károly úr, s nemes buzgalommal sikerestette is azt. Ki kell itt emelnem még Bethlen Sándor gróft, ki is szép reményű fiának, mint egyik diszlovasnak, minden költségét egészen megajánlotta; ugy-szintén Ujfalvi Samu úr is diszruháját saját költségén kszítetti; mindketten kimélni kívánván a megyét.

Felső s urunk megkoronázása a legújabb távirati tudósítás szerint június 8-án fog megtörténni. Főispán ő mla ma napról kelt körleveleiben illetékes úton értesíti e felől a megye lakosságát, s felhívja e nap ábítatos megünnepelésére. E nap nagy ünnepe lesz a nagy magyar hazának. Imádkozunk a királyért, imádkozunk a hazáért! Kérjük Istennek áldását e napra!!

Borbély Samu.

